

"สาสน์" "สาส์น" และ "สาร"

นำเสนอเมื่อ : 7 ม.ค. 2559

"สาสน์" "สาส์น" และ "สาร"

คำ **สาสน์** (อ่านว่า สาต) **สาส์น** (อ่านว่า สาณ) และ **สาร** (อ่านว่า สาณ) ยังมีการนำไปใช้สับสนกัน ดังข้อความที่เห็นกันอยู่เสมอ ๆ เช่น สาสนจาก (นายกรัฐมนตรี ผู้ว่าการ ฯลฯ) สาสนจาก... หรือ สารจาก... ทำให้เกิดความสงสัยว่า ควรจะใช้คำใดจึงจะถูกต้อง

ถ้าเปิดพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ พิมพ์ครั้งที่ ๔ จะไม่พบคำ “สาสน์” แต่จะพบคำ **สาส์น** (หน้า ๘๑๘) และคำ **สาร** (หน้า ๘๑๕) ซึ่งนิยามไว้ดังนี้

สาส์น (สาต) น. คำสั่ง คำสั่งสอน; โดยปริยายหมายถึงพระราชหัตถเลขาทางราชการ จดหมายทางราชการของประธานาธิบดี และลิขิตของพระสังฆราช เช่น พระราชสาส์น อักษรสาส์น สมณสาส์น.

สาร ๑ สาร-๑ สาระ (สาณ สาระ-) น. แก่น เนื้อแท้ที่แข็ง เช่น แก่นสาร ส่วนสำคัญ ข้อใหญ่ใจความ เช่น ไม่เป็นสาระ; ถ้อยคำ เช่น กล่าวสาร หนังสือ เช่น นิตยสาร จดหมาย เช่น เขียนสาร.

การที่พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ไม่เก็บคำ **สาสน์** เพราะเป็นคำที่อ่านและเขียนผิดอักขรวิธีไทยของคำที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต คำบาลีสันสกฤตนั้น พยัญชนะตัวที่ไม่มีรูปสระกำกับอยู่และไม่ใช้ตัวควบคู่หรือตัวสะกด จะอ่านเหมือนมีสระอะประสมอยู่เสมอโดยเฉพาะพยัญชนะตัวท้ายคำ เช่น **สาสน** (อ่านว่า สา-สะ-นะ) เมื่อไทยรับคำบาลีสันสกฤตมาใช้มักนิยมแปลงพยัญชนะตัวท้ายคำเป็นตัวสะกดบาง เช่น กาล (กา-ละ) อ่านเป็น กาน ขย (ขุ-ยะ) แปลงเป็น ขัย แปลงเป็นตัวสะกดและตัวการันต์บาง เช่น สนฺต เป็น สันต์ วิโรจน เป็น วิโรจน์ คำ **สาสน์** ซึ่งเป็นคำมาจากบาลีว่า **สาสน** จึงต้องเขียนว่า **สาส์น** (อ่านว่า สาต) จึงจะถูกต้องตามหลักอักขรวิธีไทยดังกล่าวข้างต้น และคำนี้มีแบบแผนการใช้มาแต่โบราณกับลิขิตของพระสังฆราช เช่น สมณสาส์น พระราชหัตถเลขาทางราชการ เช่น พระราชสาส์น เท่านั้น

ส่วนที่มีการใช้คำว่า **สาสน์** และอ่านว่า **สาณ** คงเนื่องมาจากชื่อหนังสือ **สาสน** สมเด็จ ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมจดหมายโต้ตอบเกี่ยวกับความรู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ ฯลฯ ระหว่างสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศรกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาศรีสุทธานุกาตุวงศ์ หนังสือเล่มนี้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมาก คำ **สาสน์** นี้จึงติดหูติดตาและนำไปใช้ในความหมายของ “จดหมาย” กันแพร่หลาย ที่ถูกแล้ว คำ **สาสน์** จะต้องถือว่าเป็นคำวิสามานยนาม เป็นคำยกเว้นที่ใช้เป็นชื่อหนังสือเล่มนี้เท่านั้น

ฉะนั้น เมื่อไรก็ตามที่ต้องการจะหมายถึง “ถ้อยคำ หนังสือหรือจดหมายจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งให้ใช้คำว่า **สาร** เช่น สารจาก (นายกรัฐมนตรี ประธานกรรมการ ...) สารฉบับนี้มีข้อความว่า... ไม่ใช่ **สาสน์** หรือ **สาสน** เป็นอันขาดเพราะไม่ถูกต้อง.

ที่มา: จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๔

เผยแพร่บนเว็บไซต์ [สำนักงานราชบัณฑิตยสภา](#)

สาร **สาส์น** ใช้อย่างไรกันแน่

เห็นว่า มีการใช้คำว่า สาร และ สารสัน คลาดเคลื่อนกันอยู่ เช่น มีข้อความสื่อสารของผู้บริหารไปยังพนักงานในองค์กร หรือการมีข่าวสารแจ้งไปยังผู้คนทั่วไป แต่ใช้คำว่า “สารสัน” เพราะเขาใจว่า น่าจะต้องเป็นคำว่า “สาร” มากกว่า จึงต้องอาศัยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เป็นข้อมูลอ้างอิง ว่าควรใช้คำใดกันแน่

คำว่า สาร เป็นคำนาม หมายถึง กล่าวสาร สื่อสาร หนังสือ จดหมาย เช่น เขียนสาร สาร ของนายกรัฐมนตรีถึงเยาวชน เป็นต้น (จาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2546. หน้า 1182)

ส่วน คำว่า สารสัน เป็นคำนาม หมายถึง คำสั่ง คำสั่งสอน เช่น สารสันธรรม จุดหมายของประมุขของประเทศหรือประมุขสงฆ์ที่ใช้ในการเจริญสมพันธไมตรี ระหว่างประเทศ ถ้าเป็นจุดหมายของ พระมหากษัตริย์ เรียกว่า พระราชสารสัน เขียนเป็น พระราชสารสัน หรือพระราชสารสัน ก็ได้ ถ้าเป็นจุดหมายของประธานาธิบดี เรียกว่า อักษรสารสัน หรือ อักษรูสารสัน หรือ อักษรสารสัน ก็ได้ ถ้าเป็นจุดหมายของสมเด็จพระสังฆราช เรียกว่า สมณสารสัน ถ้าเป็นจุดหมายของสมเด็จพระราชสังฆราชเจ้า เรียกว่า พระสมณสารสัน

เพราะฉะนั้น การสื่อสารจากผู้บริหาร ต้องเป็น สารจากผู้บริหาร ไม่ใช่ สารสันจากผู้บริหาร หรือ การส่งข้อความจากเจ้าของเว็บไซต์ไปยังผู้เข้าชม ก็ต้องเป็นสาร เช่นเดียวกัน แยกแยะได้จากข้อมูลอ้างอิงข้างต้น

รายการอ้างอิง:

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2546. หน้า 1186

ที่มา <https://supapornhuang.wordpress.com/2010/10/13/communication/>